

Raport o Kapitale Intelektualnym Polski

Fragment publikacji
Cały raport dostępny jest pod adresem:
www.polska2030.pl

Warszawa, 10 lipca 2008 r.

Streszczenie raportu

KAPITAŁ INTELEKTUALNY POLSKI to ogół **niematerialnych aktywów** ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów i instytucji, które odpowiednio wykorzystane, mogą być źródłem **obecnego i przyszłego dobrostanu kraju**. Zarówno teoria ekonomiczna jak i doświadczenia innych państw mówią nam, że rola kapitału intelektualnego jest dla zapewnienia trwałego rozwoju kraju fundamentalna. Obok szeregu państw, które odniosły sukces, można znaleźć inne, bardzo podobne pod względem wyposażenia w zasoby naturalne, położenie geopolityczne i o podobnej kondycji finansowej, które nie odniosły równie dobrych rezultatów – np. Chile i Argentyna, Hiszpania i Włochy.

Wyróżnikiem jest zdolność do budowania kapitału intelektualnego przejawiająca się myśleniem długoterminowym, gotowością do uczenia się, zaufaniem do mechanizmów rynkowych i otwarciem się na globalną konkurencję, a także sprawnym rządzeniem. To, czy Polska znajdzie właściwą odpowiedź na **kluczowe wyzwania jakie przed nią stoją, takie jak** regres demograficzny, rosnące koszty i pogarszająca się dostępność tradycyjnych źródeł energii, czy też coraz szybsze tempo postępu technologicznego zależy od naszej zdolności do wykorzystania kapitału intelektualnego Polaków.

Kapitał intelektualny składa się z następujących komponentów:

- **Kapitał ludzki:** potencjał zgromadzony we wszystkich Polakach wyrażający się w ich wykształceniu, doświadczeniu życiowym, postawach, umiejętnościach i mogący służyć poprawie aktualnego i przyszłego dobrobytu społecznego Polski.
- **Kapitał strukturalny:** potencjał zgromadzony w namacalnych elementach infrastruktury narodowego systemu edukacji i innowacji – placówkach oświatowych, naukowych, badawczych, infrastrukturze teleinformatycznej, własności intelektualnej.
- **Kapitał społeczny:** potencjał zgromadzony w polskim społeczeństwie w postaci obowiązujących norm postępowania, zaufania i zaangażowania, które wspierając współpracę i wymianę wiedzy przyczyniają się do wzrostu dobrostanu Polski.
- **Kapitał relacyjny:** potencjał związany z wizerunkiem Polski na zewnątrz, poziomem integracji z globalną gospodarką, atrakcyjnością dla jej zagranicznych „klientów” – partnerów handlowych, inwestorów, turystów.

Współpraca z Instytutem Statystyki i Demografii Szkoły Głównej Handlowej zaowocowała opracowaniem modelu pomiarowego pozwalającego porównać wielkość kapitału intelektualnego Polski z innymi krajami UE. Przyjęto, że w raporcie przedstawiony zostanie pomiar kapitału intelektualnego w ujęciu generacyjnym – pozwalający na ocenę potencjału rozwojowego Polski powiązanego z poszczególnymi pokoleniami. Oszacowane wartości kapitału intelektualnego dla wybranych krajów w poszczególnych grupach pokoleniowych znormalizowano i przedstawiono w procentach (od 0 do 100). Każdy z takich indeksów tworzony jest na podstawie analizy statystycznej od kilku do kilkudziesięciu wskaźników. Łącznie model pomiarowy wykorzystany w raporcie o kapitale intelektualnym Polski zawiera 117 wskaźników.

Indeks kapitału intelektualnego Polski dla poszczególnych generacji plasuje Polskę wśród 16 krajów europejskich, które objęte są porównaniem:

- na 13. miejscu dla pokolenia dzieci i młodzieży;
- na 13. miejscu dla pokolenia studentów;
- na 14. miejscu dla pokolenia dorosłych;
- na 16. miejscu dla pokolenia seniorów.

Oznacza to, że dystans jaki dzieli nasz kraj od bardziej rozwiniętych państw europejskich pod względem kapitału intelektualnego, jest wciąż istotny. Stosunkowo niski poziom kapitału intelektualnego Polski, nie był do niedawna przeszkodą w rozwoju naszej gospodarki, ponieważ jej konkurencyjność opierała się na innych przewagach – niskie koszty pracy, relatywnie duży rynek, lokalizacja w centrum Europy. W perspektywie nadchodzących dekad, utrzymanie dotychczasowego tempa rozwoju Polski nie będzie jednak możliwe, bez wzmocnienia kapitału intelektualnego - fundamentu każdej gospodarki opartej na wiedzy.

Z drugiej strony **musimy zrobić wszystko, by stworzyć najlepsze warunki dla wykorzystania kapitału wiedzy, energii i przedsiębiorczości Polaków.** Jest absolutnie niezbędne, by Polska szybko stała się przyjaznym środowiskiem rozwoju biznesu – inaczej kapitał ludzki – najlepsi studenci, pracownicy, naukowcy i przedsiębiorcy - przeniesie się do tych krajów, gdzie będzie miał lepsze warunki działania. Proste prawo, konkurencyjne i otwarte rynki, przejrzysty system podatkowy i mechanizmy stymulujące twórczą współpracę światów nauki, biznesu i kultury mogą uczynić z Polski idealną lokalizację dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw o dużej wartości dodanej.

Spośród wielu wyzwań, przed jakimi stoi Polska, priorytetowe jest z jednej strony dalsze inwestowanie w kluczowy dla rozwoju kraju kapitał ludzki. Ważne jest, by polityka prorodzinna zachęcała do posiadania dzieci i zapewniała im równy dostęp do różnych form wczesnej edukacji, by podniesiona została jakość nauczania w naszych szkołach, a polskie uczelnie lepiej przygotowywały absolwentów do potrzeb rynku pracy. Starzejące się społeczeństwo stawia też nowe wyzwania i szanse związane z wykorzystaniem kapitału intelektualnego seniorów.

Spoiwem dla działań związanych z aktywizacją i rozwojem potencjału Polaków powinien być kapitał społeczny. Państwo może stymulować rozwój kapitału społecznego poprzez budowanie zaufania do instytucji oraz kształtowanie odpowiednich norm wzajemnego postępowania.

Skuteczne budowanie kapitału intelektualnego Polski wymagać będzie wysiłku, aby zmienić tradycyjne podejście do wdrażania kluczowych reform.

Zmiany te powinny przejawiać się m.in.:

- Większym wykorzystaniem mechanizmów pracy zespołowej w ponadresortowych zespołach, koordynowanych przez Premiera;
- Szerzej zakrojonymi działaniami konsultacyjnymi z udziałem przedstawicieli mediów, organizacji pozarządowych i przedstawicieli opozycji parlamentarnej;
- Zaangażowaniem dobrze przygotowanych menedżerów projektów jako osób odpowiedzialnych operacyjnie za prowadzenie projektów reform.

Konieczna jest również reorientacja horyzontu rządzenia z krótkookresowego na długookresowy, któremu powinna towarzyszyć dbałość o podniesienie jakości debaty publicznej i skierowanie jej na zagadnienia o rzeczywistej wadze dla kraju.

Jak uczą doświadczenia innych krajów, nawet dwadzieścia lat stosunkowo szybkiego wzrostu to za mało, aby dogonić rozwinięty świat. Jeżeli nie podejmiemy właściwych decyzji właśnie teraz, tempo rozwoju Polski spadnie i przestaniemy nadrabiać dystans do bardziej rozwiniętych krajów.

Aby zapoczątkować debatę nad kapitałem intelektualnym Polski, niniejszy raport został udostępniony również na stronach internetowych, w sposób umożliwiający dodanie uwag i komentarzy do jego poszczególnych części.

Zapraszamy do skorzystania z tej możliwości - [link](#)

Jeżeli zabraknie nam odwagi, determinacji i gotowości do pracy dla dobra Polski ponad politycznymi podziałami w latach 30-tych XXI wieku w podręcznikach przykład Polski podawany będzie jako ostrzeżenie do czego może doprowadzić brak inwestycji w kapitał intelektualny kraju. Możemy stać się jednym z najbiedniejszych krajów Unii Europejskiej, krajem z którego najzdolniejsi emigrują, a najbardziej prężne firmy przenoszą swoje siedziby do krajów o niższych podatkach.

Taki negatywny scenariusz jednak nie musi się spełnić. Możliwy jest też scenariusz, w którym Polska staje się jedną z najbardziej dynamicznych gospodarek Unii Europejskiej. W takim scenariuszu, dzięki silnie rozbudowanej sieci nowoczesnych żłobków i przedszkoli nasze maluchy od samego początku otrzymują doskonałą edukację, a rodziny mogą mieć kilkoro dzieci i godzić doskonale życie zawodowe i rodzinne. Aktywność zawodowa kobiet i seniorów jest najwyższa w Europie, dzięki temu wpływy podatkowe do budżetu są wysokie i budżet stać na inwestycje infrastrukturalne i w kapitał intelektualny. W Polsce trudno się nudzić, w społecznościach lokalnych tętni życie, nikt nie jest pozostawiony sam sobie. Kilka polskich uczelni znajduje się w pierwszej setce najlepszych uczelni świata, są one wybierane jako miejsce studiów przez studentów z całego świata, wielu z nich zostaje na stałe w Polsce, bo są tu dostępne świetnie płatne miejsca pracy wymagające wysokich kwalifikacji i dobrego wykształcenia.

W Polsce powstaje wiele innowacji, wdrażanych potem w wielu krajach na wszystkich kontynentach.

Wybór scenariusza zależy od nas. Ten optymistyczny stanie się realny jeżeli już dziś podjęte zostaną kolejne trudne reformy w obszarach takich jak transfery społeczne, podatki, regulacje gospodarcze czy funkcjonowanie sektora publicznego – w tym służby zdrowia, edukacji i nauki. Należy się liczyć z tym, że reformy te spotkają się z oporem silnych grup interesu, a ich efekty będą widoczne dopiero w perspektywie 5-15 lat.

Niemniej jednak reformy te są konieczne, o ile sukces Polski nie ma pozostać w sferze marzeń.

Skuteczne budowanie kapitału intelektualnego Polski wymagać będzie wysiłku, aby zmienić tradycyjne podejście do wdrażania kluczowych reform.

Zmiany te powinny przejawiać się m.in:

- Większym wykorzystaniem mechanizmów pracy zespołowej w ponadresortowych zespołach, koordynowanych przez Premiera;
- Szerzej zakrojonymi działaniami konsultacyjnymi z udziałem przedstawicieli mediów, organizacji pozarządowych i przedstawicieli opozycji parlamentarnej;
- Zaangażowaniem dobrze przygotowanych menedżerów projektów jako osób odpowiedzialnych operacyjnie za prowadzenie projektów reform.
- Konieczna jest również reorientacja horyzontu rządzenia z krótkookresowego na długookresowy, któremu powinna towarzyszyć dbałość o podniesienie jakości debaty publicznej i skierowanie jej na zagadnienia o rzeczywistej wadze dla kraju.

Jak uczą doświadczenia innych krajów, jedna, nawet dwadzieścia lat stosunkowo szybkiego wzrostu to za mało, aby dogonić rozwinięty świat. Jeżeli nie podejmiemy właściwych decyzji właśnie teraz, tempo rozwoju Polski spadnie i przestaniemy nadrabiać dystans do bardziej rozwiniętych krajów.

Jeżeli zabraknie nam odwagi, determinacji i gotowości do pracy dla dobra Polski ponad politycznymi podziałami w latach 30-tych XXI wieku w podręcznikach przykład Polski podawany będzie jako ostrzeżenie do czego może doprowadzić brak inwestycji w kapitał intelektualny kraju. Możemy stać się jednym z najbiedniejszych krajów Unii Europejskiej, krajem z którego najzdolniejsi emigrują, a najbardziej prężne firmy przenoszą swoje siedziby do krajów o niższych podatkach.

Taki negatywny scenariusz jednak nie musi się spełnić. Możliwy jest też scenariusz, w którym Polska staje się jedną z najbardziej dynamicznych gospodarek Unii Europejskiej. W takim scenariuszu, dzięki silnie rozbudowanej sieci nowoczesnych żłobków i przedszkoli nasze maluchy od samego początku otrzymują doskonałą edukację, a rodziny mogą mieć kilkoro dzieci i godzić doskonale życie zawodowe i rodzinne. Aktywność zawodowa kobiet i seniorów jest najwyższa w Europie, dzięki temu wpływy podatkowe do budżetu są wysokie i budżet stać na inwestycje infrastrukturalne i w kapitał intelektualny.

W Polsce trudno się nudzić, w społecznościach lokalnych tętni życie, mieszkańcy organizują osiedlowe i dzielnicowe imprezy na których można mile spędzić czas w gronie sąsiadów i znajomych, nikt nie jest pozostawiony sam sobie. Kilka polskich uczelni znajduje się w pierwszej setce najlepszych uczelni świata, są one wybierane jako miejsce studiów przez studentów z całego świata, wielu z nich zostaje na stałe w Polsce, bo są tu dostępne świetnie płatne miejsca pracy wymagające wysokich kwalifikacji i dobrego wykształcenia. W Polsce powstaje wiele innowacji, wdrażanych potem w wielu krajach na wszystkich kontynentach.

Wybór scenariusza zależy od nas. Ten optymistyczny stanie się realny jeżeli już dziś podjęte zostaną kolejne trudne reformy w obszarach takich jak transfery społeczne, podatki, regulacje gospodarcze czy funkcjonowanie sektora publicznego – w tym służby zdrowia, edukacji i nauki. Należy się liczyć z tym, że reformy te spotkają się z oporem silnych grup interesu, a ich efekty będą widoczne dopiero w perspektywie 5-15 lat.

Niemniej jednak reformy te są konieczne, o ile sukces Polski nie ma pozostać w sferze marzeń.

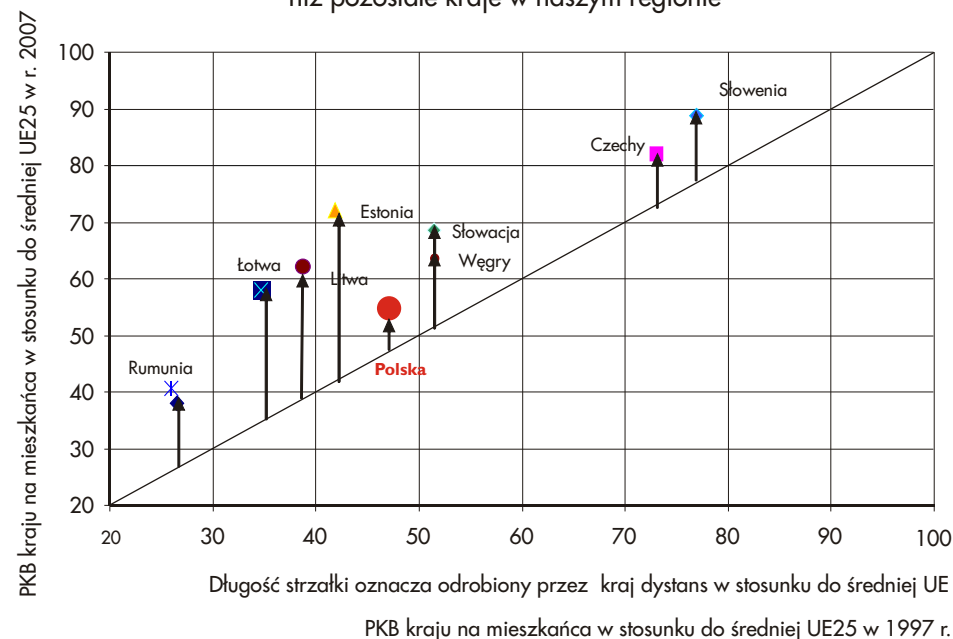

Polska nie rozwijała się tak szybko jak powinna w minionej dekadzie

Przysłowie mówi, że w każdym sukcesie tkwi załęczek porażki. Niewątpliwie przez ostatnie 20 lat w Polsce wiele zmieniło się na korzyść – jesteśmy społeczeństwem bardziej zamożnym, lepiej wykształconym, bardziej otwartym na świat. Najgorsze, co moglibyśmy teraz zrobić, to spocząć na laurach. Wystarczy porównać tempo rozwoju gospodarczego Polski i innych krajów z byłego bloku komunistycznego, aby zorientować się, że najwyraźniej Polska nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału, nie rozwija się równie szybko jak inne kraje w naszym regionie – np.: Słowacja, Estonia czy Litwa.

Długookresowy wzrost gospodarczy w Polsce wynosi nie więcej niż 4,3% - istotnie mniej niż w pozostałych krajach naszego regionu. Co więcej, nie ma pewności, czy to tempo zostanie w najbliższych latach utrzymane.

Polska odrobiła mniej dystansu do Europy niż pozostałe kraje w naszym regionie

Nie jesteśmy skazani na sukces

Jak uczyć doświadczenia innych krajów, nawet dwadzieścia lat stosunkowo szybkiego wzrostu to za mało, aby dogonić rozwinięty świat. Jeżeli nie podejmiemy właściwych decyzji właśnie teraz, tempo rozwoju Polski spadnie i przestaniemy zmniejszać dystans dzielący nas od bardziej rozwiniętych krajów.

Grecja, Portugalia, Włochy to przykłady krajów, które po dwóch dekadach szybkiego wzrostu zwolniły i do dziś nie osiągnęły pełnej konwergencji z bogatszymi krajami UE pod względem dobrobytu.

Kraje, które odniosły spektakularny sukces gospodarczy, takie jak: Irlandia, Korea Południowa czy Tajwan, potrafiły utrzymać wysokie tempo wzrostu przez minimum 30-40 lat.

Jedną z cech wyróżniających te kraje była wyjątkowa zdolność rządów do myślenia w perspektywie długoterminowej i przedkładania działań nastawionych na osiągnięcie celów strategicznych nad działania o charakterze doraźnym.

Polska stoi przed podobnymi dylematami. Dziś niezbędne jest podjęcie kolejnych, trudnych reform w obszarach, takich jak: transfery społeczne, podatki, regulacje gospodarcze czy funkcjonowanie sektora publicznego – w tym służby zdrowia, edukacji i nauki.

Należy się liczyć z tym, że reformy te spotkają się z oporem silnych grup interesu, a ich efekty będą widoczne dopiero w perspektywie 5-15 lat.

Niemniej jednak reformy te są konieczne, o ile nasz sukces w Unii Europejskiej ma być pełny.

Niezbędna jest również reorientacja horyzontu rządzenia z krótkookresowego na długookresowy, któremu powinna towarzyszyć dbałość o podniesienie jakości debaty publicznej i skierowanie jej na zagadnienia o rzeczywistej wadze dla kraju.

Kapitał intelektualny jest kluczowy dla rozwoju

Zarówno teoria ekonomiczna, jak i doświadczenia innych krajów mówią nam, że rola kapitału intelektualnego jest dla zapewnienia trwałego rozwoju fundamentalna. Obok wielu krajów, które odniosły sukces, można znaleźć inne, bardzo podobne pod względem wyposażenia w zasoby naturalne, położenie geopolityczne i o zbliżonej kondycji finansowej, które nie uzyskały równie dobrych wyników – np. Chile i Argentyna, Hiszpania i Włochy.

Wyróżnikiem jest zdolność do budowania kapitału intelektualnego, przejawiająca się w myśleniu długoterminowym, zdolności do uczenia się, zaufaniu do mechanizmów rynkowych i gotowości do otwarcia się na globalną konkurencję, a także w sprawnym rządzeniu.

Co należy rozumieć pod pojęciem kapitał intelektualny Polski?

KAPITAŁ INTELEKTUALNY POLSKI to ogół niematerialnych aktywów ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów, instytucji i procesów, które odpowiednio wykorzystane mogą być źródłem **obecnego i przyszłego dobrostanu kraju**¹

Co ciekawe, po raz pierwszy udokumentowano użycie pojęcia kapitał intelektualny w 1969 r. w korespondencji pomiędzy dwoma wybitnymi ekonomistami XX w. – Johnem Kennethem Galbraithem i Michałem Kaleckim. Galbraith skierował do prof. Kaleckiego następujące słowa: „Zastanawiam się, czy zdaje sobie pan sprawę, jak wiele my na świecie zawdzięczamy kapitałowi intelektualnemu, który pan stworzył w ostatnich dziesięcioleciach”².

Twórcą definicji kapitał intelektualny jest prof. Leif Edvinsson, który określa go często jako: „zdolność do tworzenia przyszłego dochodu”.

Specjalną, nagraną na potrzeby tego raportu wypowiedź profesora Edvinssona, w której definiuje on kapitał intelektualny oraz tłumaczy jego istotność, można odnaleźć tu: [link](#)

Źródło: ¹ Nie istnieje w literaturze jedna, powszechnie obowiązująca definicja kapitału intelektualnego. Przyjęta przez autorów raportu definicja jest bliska definicjom formułowanym przez Malhotrę i Bontisa:

Kapitał intelektualny to „ukryte zasoby” państwa/narodu, które są podstawą dla jego wzrostu potencjału gospodarczego, dobrobytu i pozycji we świecie (Malhotra, 2000)

Kapitał intelektualny zawiera „ukryte właściwości” ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów i instytucji, które są obecnym i przyszłym źródłem dobrobytu” (Bontis, 2004)

² „Meta-Review of Knowledge Management and Intellectual Capital Literature...”, A. Serenko, N. Bontis (eds.), 2004, MacMaster University.

Nie działamy w próżni

Polska nie jest krajem funkcjonującym w próżni. Poprzez złożoną sieć powiązań gospodarczych, politycznych, społecznych i kulturalnych jesteśmy częścią światowego ekosystemu społeczno-gospodarczego.

Ważne wydarzenia i globalne trendy mają i będą miały wpływ na tempo, w jakim się rozwijamy i dlatego musimy się im przyglądać i rozważać, jakie są ich implikacje dla Polski.

Kryzys rosyjski w 1998 r., atak z 11 września 2001 r., epidemia SARS, czy ostatni kryzys na rynku hipotecznym w USA to przykłady zdarzeń, jakie miały miejsce daleko stąd, ale nie pozostały bez konsekwencji dla Polski.

Dlatego warto przyjrzeć się kluczowym wyzwaniom i ich implikacjom dla strategii rozwoju Polski, jako gospodarki opartej na kapitale intelektualnym.

Najważniejsze z nich to:

- starzenie się mieszkańców krajów europejskich i rosnąca fala imigrantów z Afryki i Azji;
- regres demograficzny Polski;
- rosnące koszty i pogarszająca się dostępność tradycyjnych źródeł energii;
- coraz większa rola Chin i Indii w globalnej gospodarce;
- starzenie się wiedzy i rosnące tempo postępu technologicznego.

Starzejąca się Europa i napływ imigracji z Azji i Afryki

W ciągu 20-30 lat należy oczekiwać silnego wzrostu liczby imigrantów w każdym europejskim mieście, również w Polsce.

Źródło: Okładka raportu Banku Światowego o migracjach.
Tak może wyglądać przejście dla pieszych w 2030 roku w każdym polskim mieście.

Imigranci są Polsce potrzebni ze względu na dramatyczny spadek liczebności populacji, szybko starzejące się społeczeństwo i brak rąk do pracy w niektórych zawodach. Jeżeli imigranci będą pracowali, płacili podatki, jeżeli staną się częścią polskiej społeczności, gospodarka na tym skorzysta.

Istnieje jednak ryzyko, że wobec braku odpowiedniej polityki imigracyjnej i integracyjnej pojawią się getta imigrantów z biednych krajów, wzrośnie bezrobocie i wydatki socjalne.

Rok	Udział osób w wieku 65+ w populacji		
	1950	2005	2050
Świat	5,2	8,1	16,2
Afryka	3,3	3,4	6,9
Azja Wschodnia	4,4	8,8	24,8
Azja Południowo-Centralna	3,7	4,7	13,5
Azja Południowo-Wschodnia	3,8	5,4	17,6
Europa Wschodnia	6,5	14,3	26,6
Polska	5,2	13,3	31,2
Europa Zachodnia	10,2	17,2	27,7
Ameryka Łacińska	3,5	6,3	18,5
Ameryka Południowa	3,4	6,4	18,5
Ameryka Północna	8,2	12,3	21,5

Rok	Średni wiek populacji		
	1950	2005	2050
Świat	23,9	28,0	38,1
Afryka	19,1	19,0	28,0
Azja Wschodnia	23,5	33,4	45,9
Azja Południowo-Centralna	21,2	23,2	37,2
Azja Południowo-Wschodnia	20,6	26,0	40,2
Europa Wschodnia	26,4	37,5	48,1
Polska	25,8	36,8	52,4
Europa Zachodnia	34,6	40,5	46,7
Ameryka Łacińska	20,0	26,0	40,1
Ameryka Południowa	20,4	26,5	40,0
Ameryka Północna	29,8	36,3	41,5

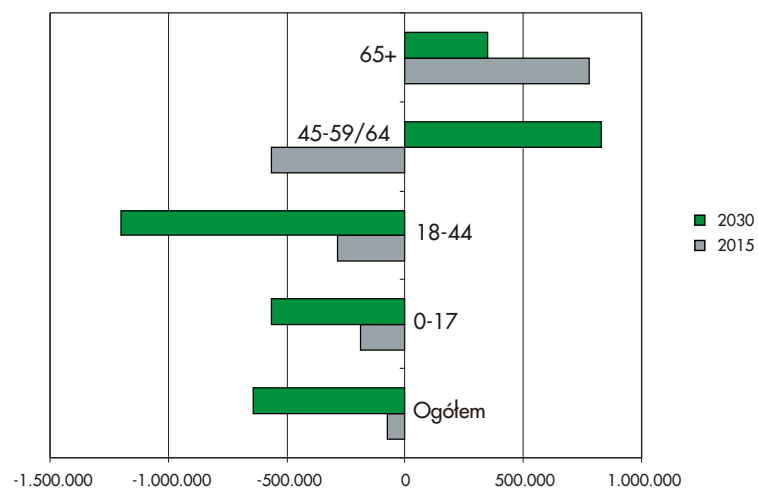
Źródło: „Prognozy demograficzne ONZ”, [<http://esa.un.org/unpp/index.asp?panel=2>].

Grozi nam wtórny regres demograficzny Polski

Wtórny regres demograficzny zagraża trwałości rozwoju gospodarczego Polski oraz grozi zapaścią finansów publicznych w długim horyzoncie czasowym.

Do roku 2015, przy zachowaniu obecnego wieku emerytalnego, ubędzie ponad 800 tys. Polaków w wieku produkcyjnym
Zmiana stanu ludności Polski w latach 2007-2030

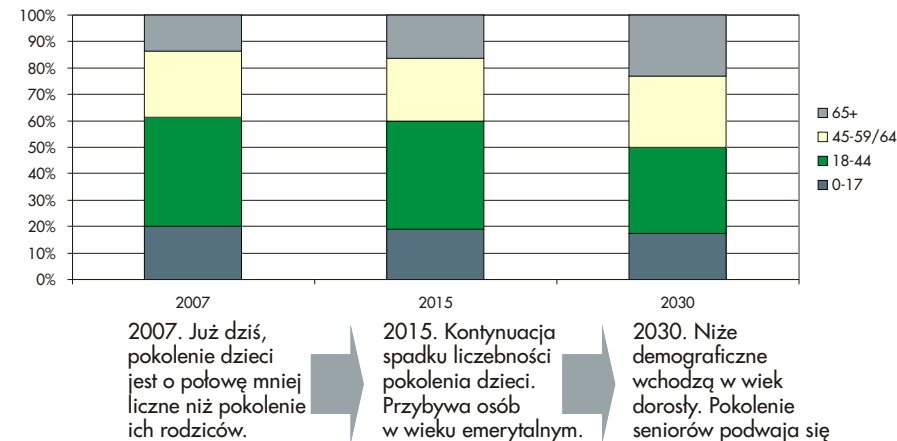

Źródło: Prognoza ludności na lata 2003-2030 w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r., GUS.

Pogłębianie się niekorzystnych procesów demograficznych w długim horyzoncie czasowym grozi zapaścią finansów publicznych i niemożliwością świadczenia opieki przez państwo na rzecz starszych pokoleń. Ryzyko bankructwa „państw socjalnych”.

Kryzysu wtórnego regresu demograficznego można uniknąć poprzez aktywizację zawodową pokolenia seniorów i wydłużenie okresu aktywności zawodowej.

Zmiana struktury demograficznej ludności Polski według grup wiekowych 2007-2030

Wyzwaniem dla polityki państwa będzie przejście od pasywnej polityki „transferów socjalnych na rzecz pokolenia seniorów” przez aktywną politykę wykorzystującą rosnący popyt pokolenia seniorów do stworzenia nowych usług i produktów, oraz wykorzystanie kapitału intelektualnego pokolenia seniorów

Brak strategicznego podejścia do inwestycji w polską energetykę w połączeniu z ograniczeniami w emisji CO₂ stworzyły poważną barierę wzrostu

- Ze względu na niskie ceny energii, inwestycje w polskim sektorze energetycznym były znikome. Dlatego w ciągu najbliższych 2-3 lat mogą pojawić się okresowe problemy z utrzymaniem ciągłości dostaw energii, przy czym już w 2008 r. rezerwa mocy będzie praktycznie przez cały rok niższa niż wymagana kwestiami bezpieczeństwa energetycznego. Za 3-6 lat w Polsce wystąpi trwały deficyt energii, którego nie wyrównają ograniczone możliwości importowe.

- Ponad 90% energii w Polsce jest wytwarzane z węgla, co oznacza, że choć wykorzystujemy na osobę tylko połowę przeciętnego unijnego zużycia energii, to nasza emisja CO₂ na osobę jest wyższa niż przeciętnie w UE.
- Polska może stanąć przed dramatycznymi wyborami, bo w krótkim okresie nie ma alternatywy dla energii opartej na węglu, którego zasoby w Polsce są bardzo duże, a technologie „czystego węgla” nie są jeszcze dostępne na zasadach komercyjnych.

Niski poziom kapitału intelektualnego przejawia się również w niezdolności strategicznego planowania, która jest przyczyną nieuchronnych niedoborów energii w Polsce za kilka lat. Musimy pokonać tę słabość, żeby nasz kraj nie był ponownie „zaskakiwany” poprzez zdarzenia, które dałyby się przewidzieć przy dobrze rozwiniętej funkcji planowania strategicznego.

Warto uczyć się od innych. Na przykład w parlamencie Finlandii parę lat temu powstała nowa komisja. Nazywa się Komisją na Rzecz Przyszłości i jej głównym celem jest prowadzenie refleksji i debaty nad strategicznymi wyzwaniami stojącymi przed Finlandią takimi jak wzrost pozycji Rosji, rozwój nanotechnologii czy proces starzenia się społeczeństwa. Specjalną wypowiedź Pauli Tiihonen - fińskiej parlamentarzystki - poświęconą funkcji Komisji na Rzecz Przyszłości można wysłuchać tu: [link](#).

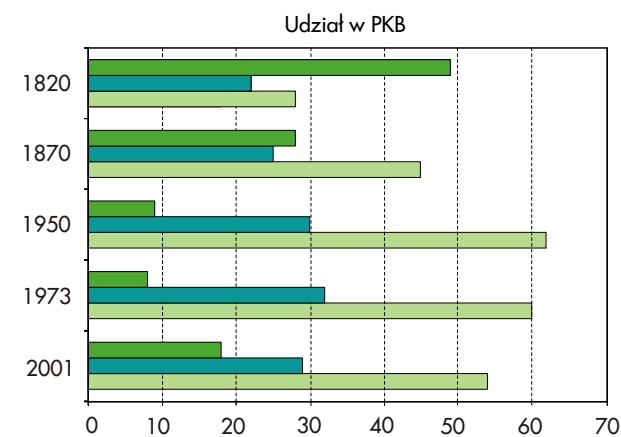
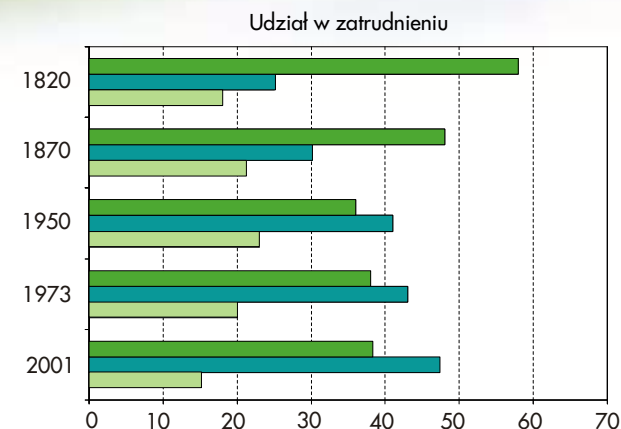
Źródło: „Najważniejsze zagadnienia dotyczące funkcjonowanie sektora elektroenergetycznego w Polsce”, raport prezesów spółek sektora, luty, (2008).

Rosnąca rola Chin i Indii w globalnej gospodarce

- W ciągu kilku najbliższych dekad Chindie znacząco zwiększą swój udział w globalnym PKB; możliwe, że znów będą produkowały połowę światowych dóbr i usług, tak jak na początku XIX w. Chiny stają się globalnym konkurentem nie tylko w produkcji obuwia i odzieży, komputerów i sprzętu RTV/AGD, ale także umacniają swoją pozycję w sektorach wymagających wysokiej wiedzy i innowacyjności.
- Liczba studentów w Chinach przekroczyła 30 milionów, to więcej niż łącznie w Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych.
- Chiny są największym światowym eksporterem komputerów i sprzętu telekomunikacyjnego, Indie to światowa stolica programistycznego outsourcingu - zarabiają¹ na produkcji oprogramowania ponad 12 mld USD rocznie.

Udziały Chindii, OECD i reszty świata w globalnym PKB i ludności

Chiny i Indie szybko rozwijają swój kapitał intelektualny, upatrując w tym szansę na skok cywilizacyjny. Czy będąc świadomymi tych trendów, odpowiednio budujemy kapitał relacji z tymi dwoma krajami?

Źródło: Komisja Europejska, „ Globalisation:Trends, Issues and Macro Implications for the EU”, Economic Papers, (2006).

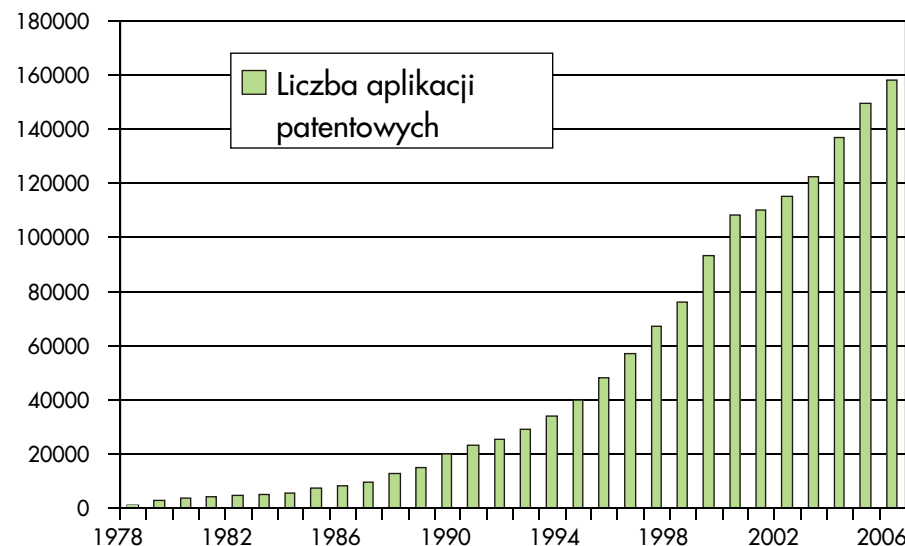
Wiedza szybko się starzeje, a postęp technologiczny osiągnął zawrotne tempo

- Bardzo dynamiczny wzrost liczby wniosków patentowych wskazuje na przyspieszenie postępu technologicznego w XXI w.
- Kraje azjatyckie szybko budują gospodarkę opartą na wiedzy, w ciągu 4 lat Chiny zwiększyły liczbę wniosków patentowych do WIPO ponad trzykrotnie, a Korea Płd.o 140%.

Europę Środkowo-Wschodnią dzieli olbrzymia przepaść od pierwszej dziesiątki liderów światowej innowacyjności, a w Polsce nastąpił w ostatnich latach regres.

Czy polski system kształcenia uczy właściwych kompetencji, takich jak kreatywność, umiejętność analizy problemów, praca zespołowa, które są niezbędne w procesie tworzenia innowacji?

Liczba wniosków patentowych w World Intellectual Property Organization szybko rośnie co roku.

	Liczba patentów zgłoszonych do WIPO w 2007	Dynamika wzrostu liczby patentów (2003 - 2007, %)
USA	52280	27,4
Japonia	27731	59,2
Niemcy	18134	23,7
Korea Płd.	7061	139,4
Francja	6370	23,2
Wielka Brytania	5553	10,5
Chiny	5456	321,3
Holandia	4186	-6,5
Szwajcaria	3674	28,4
Szwecja	3533	35,3
Węgry	160	40,4
Czechy	123	48,2
Polska	102	-33,8

W Polsce nie brakuje statystyk, które pokazują **przeszłość** – to co za nami.

Ale jak pokazać to, co przed nami?
Jak opisać nasz **potencjał rozwoju**?

Raport o kapitale intelektualnym Polski ma pokazać potencjał rozwojowy Polski na tle innych krajów europejskich

Dzięki opracowaniu raportu Polska weszła do grona państw -pionierów w mierzeniu i opisywaniu narodowego kapitału intelektualnego.

Przed Polską raporty o kapitale intelektualnym zostały stworzone m.in. w następujących krajach:

- Szwecja (od 1999 r.)
- Izrael (od 2000 r.)
- Tajwan (2003 r.)
- Kraje Płw.Arabskiego (inicjatywa ONZ – 2004 r.).

W skład ponad 20-osobowego zespołu pracującego nad raportem weszli m.in. Andrzej Wodecki, Tomasz Rudolf, Katarzyna Królak-Wyszyńska, Szczepan Figiel, Małgorzata Dąbrowska, Tomasz Kardacz, Tomasz Schimanek, Hanna Nowakowska, Anna Blumsztajn, Teresa Ogrodzińska, Mikołaj Herbst, Alek Tarkowski, Krzysztof Rybiński, Eliza Durka, Paweł Kaczmarek, Mateusz Walewski, Maciej Duszczyk, Maciej Bukowski, Dorota Poznańska, Jakub Wojnarowski.

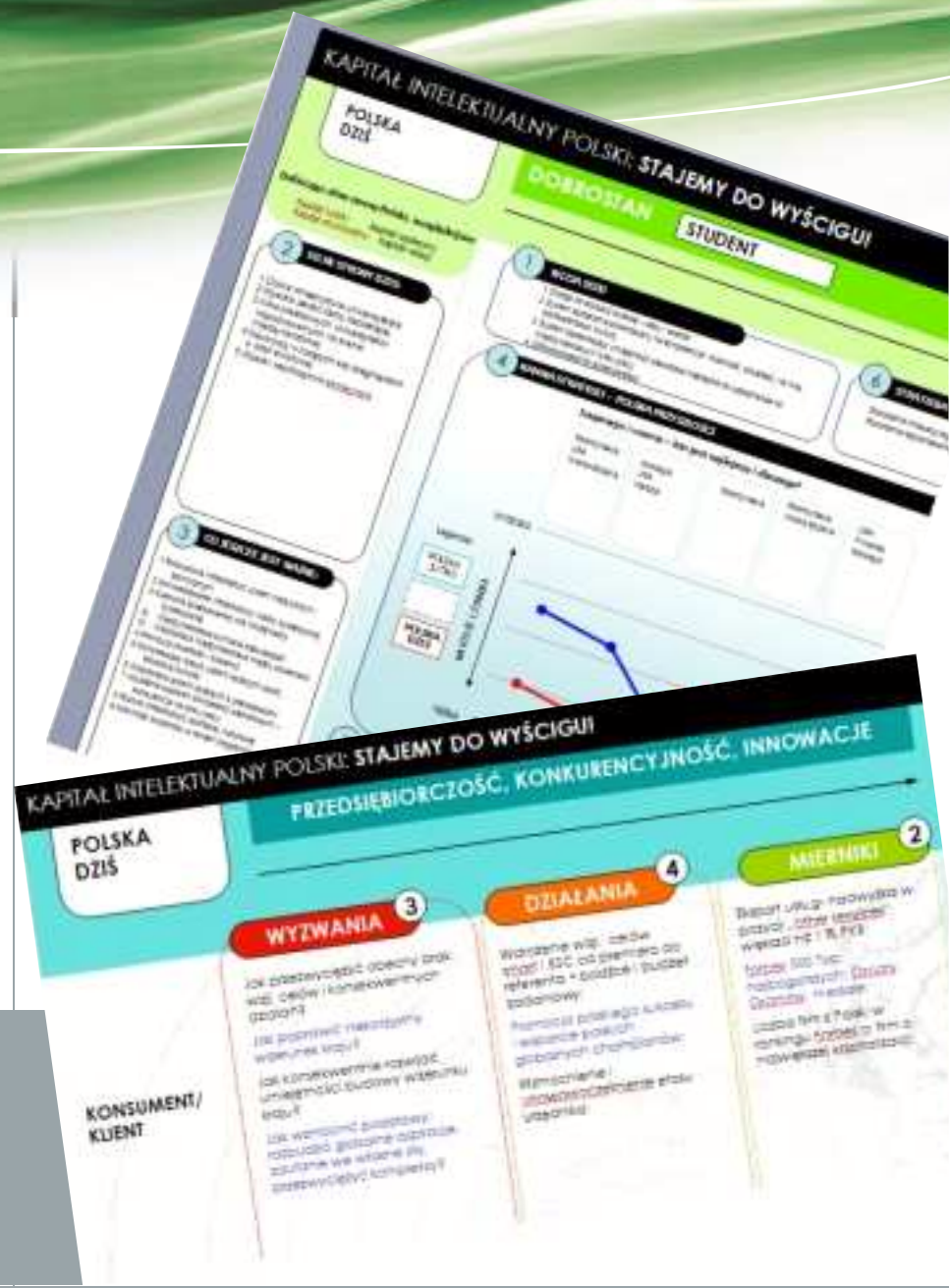
Ponadto w redakcji raportu wykorzystano uwagi i sugestie kilkudziesięciu innych osób, reprezentujących administrację publiczną, naukę, edukację, służbę zdrowia, organizacje pozarządowe, sektor przedsiębiorstw.

W trakcie prac nad raportem dwukrotnie przeprowadzono serię warsztatów interaktywnych z udziałem łącznie ponad stu osób. Warsztaty miały za zadanie zaangażować do dyskusji nad kluczowymi wyzwaniami związanymi z kapitałem intelektualnym przedstawicieli administracji rządowej oraz organizacji pozarządowych.

Prototyp raportu o kapitale intelektualnym Polski został zaprezentowany w maju b.r. na dorocznej konferencji Nowego Klubu Paryskiego „Intellectual Capital 4” w Paryżu. Stworzyło to szansę uzyskania opinii czołowych światowych autorytetów w dziedzinie kapitału intelektualnego na temat polskiej koncepcji raportu o narodowym kapitale intelektualnym.

Uwagi prof. Edvinssona można odsłuchać tu: [link](#)

Z czego składa się kapitał intelektualny?

Co to jest kapitał intelektualny? Czy można go mierzyć na poziomie kraju, regionu, miasta, firmy? Dlaczego rozwój kapitału intelektualnego jest tak ważny dla przyszłości Polski? Odpowiedzi na te pytania zna każdy z nas, co więcej podejmując ważne decyzje życiowe, z reguły kierujemy się koniecznością budowy lub możliwością skorzystania z już istniejącego kapitału intelektualnego. Na przykład, planując przyszłość zawodową naszych dzieci, często staramy się przewidzieć, jaki zawód będzie dla nich dobry, jakie kompetencje muszą pozyskać, żeby odnieść sukces na rynku pracy. Na tę decyzję ma wpływ tradycja, na przykład w rodzinach prawników, lekarzy czy naukowców jest większe prawdopodobieństwo, że dziecko wybierze taką samą drogę życia, bo rodzice znają to środowisko i mogą pomóc w karierze, innymi słowy, rodzice mają silnie rozbudowany kapitał relacji (potocznie i nieco niesłusznie określane jako znajomości lub plecy), z którego dziecko może korzystać. Rozpoczynając działalność gospodarczą, najczęściej zastanawiamy się, czy damy sobie radę, czy mamy wystarczające kompetencje, żeby utrzymać się na rynku, a potem odnieść sukces. Innymi słowy, analizujemy nasz kapitał ludzki. Jeżeli jest zbyt niski, to czasami idziemy na dodatkowe szkolenia, żeby podnieść poziom tego kapitału. Z kolei, jeżeli rozkręcamy biznes we współpracy z innymi, z reguły mamy do swoich partnerów zaufanie, czyli mamy wysoki poziom kapitału społecznego w swoim otoczeniu.

Osoby, które mają dobrze rozwinięty kapitał ludzki i relacji osiągają wyższe stanowiska i lepiej zarabiają, niż osoby, które mają niski poziom tego kapitału. To właśnie cztery komponenty: kapitał ludzki, relacji, organizacyjny (zwany także strukturalnym) i społeczny w sumie składają się na pojęcie kapitału intelektualnego. **Widać więc wyraźnie, że nie należy utożsamiać kapitału intelektualnego wyłącznie z inteligencją. Kapitał intelektualny jest pojęciem znacznie szerszym.**

Cztery komponenty KI

Kapitał intelektualny

KAPITAŁ LUDZKI:

potencjał zgromadzony we wszystkich Polakach, wyrażający się w ich wykształceniu, doświadczeniu życiowym, postawach, umiejętnościach i mocy służący poprawie aktualnego i przyszłego dobrobytu społecznego Polski.

KAPITAŁ STRUKTURALNY:

potencjał zgromadzony w elementach infrastruktury narodowego systemu edukacji i innowacji – placówkach oświatowych, naukowych, badawczych, infrastrukturze teleinformatycznej, własności intelektualnej.

KAPITAŁ SPOŁECZNY:

potencjał zgromadzony w polskim społeczeństwie w postaci obowiązujących norm postępowania, zaufania i zaangażowania, które wspierając współpracę i wymianę wiedzy, przyczyniają się do wzrostu dobrostanu Polski.

KAPITAŁ RELACYJNY:

potencjał związany z wizerunkiem Polski na zewnątrz, poziomem integracji z globalną gospodarką, atrakcyjnością dla jej zagranicznych „klientów” – partnerów handlowych, inwestorów, turystów.

Wypowiedz prof. Salima Al.-Hastani (Uniwersytet w Manchester) nt istotnej roli kapitału społecznego a w szczególności norm moralnego postępowania jako części składowej kapitału intelektualnego można odsłuchać tu: [link](#)

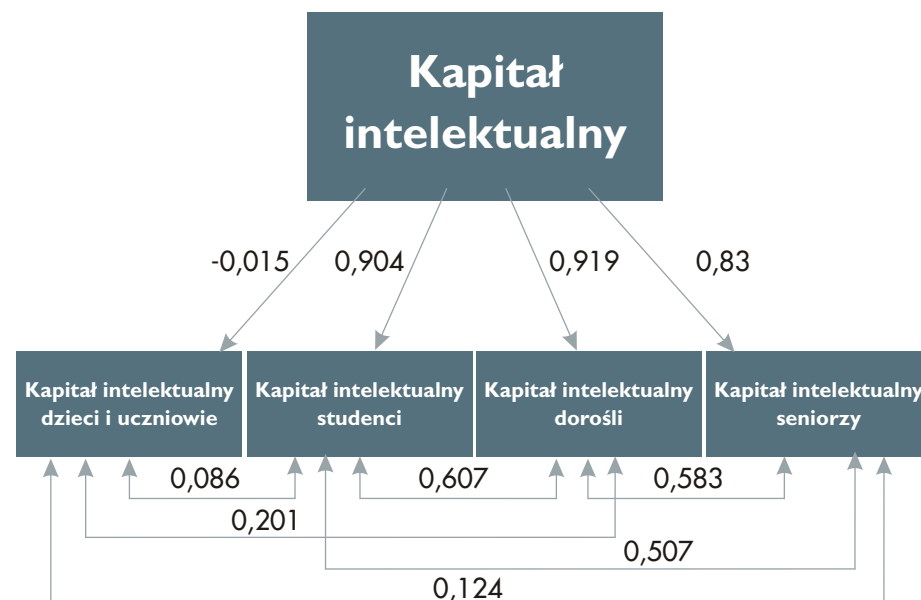
Współpraca z Instytutem Statystyki i Demografii Szkoły Głównej Handlowej zaowocowała opracowaniem modelu pomiarowego, pozwalającego porównać wielkość kapitału intelektualnego Polski z innymi krajami UE

W literaturze tematu dotyczącej kapitału intelektualnego zarówno samo pojęcie, jak i koncepcja kapitału intelektualnego regionu nie zostały dotychczas jednoznacznie i w pełni sformułowane. Konsekwencją tego jest brak opracowanej metody pomiaru. Dotychczas wypracowano dwa sposoby informowania o kapitale intelektualnym regionu/kraju. Pierwszy – chronologicznie wcześniejszy – to tworzenie raportów na temat kapitału intelektualnego, w których ocenia się pozycję danego kraju lub miasta na tle innych, bazując na różnorodnych wskaźnikach w obrębie wyróżnianych składników kapitału intelektualnego. Drugi, zyskujący coraz bardziej na popularności, obejmuje metody tworzenia syntetycznych wskaźników kapitału intelektualnego, bądź też jego składników i elementów. Tylko w tym drugim przypadku można mówić o mierzeniu kapitału intelektualnego, w pierwszym należałoby raczej użyć terminów „raportowanie” bądź „opisywanie”. Obecnie w literaturze tematu toczy się dyskusja nad zestawem wskaźników najbardziej adekwatnych w diagnozowaniu kapitału intelektualnego regionu. Ścierają się tu poglądy odnoszące się zarówno do samej koncepcji, jak i dostępności niezbędnych danych statystycznych. Obok tych problemów dyskusja obejmuje również budowę modelu pomiarowego, który umożliwiłby kwantyfikację umownego przeciwieństwa pojęcia kapitału intelektualnego.

Poszukując formuły modelu pomiarowego kapitału intelektualnego, oparto się na następujących tezach:

- istnieje możliwość wyrażenia kapitału intelektualnego regionu w postaci jednej liczby;
- poszczególne wskaźniki postulowane w literaturze tematu jako opisujące kapitał intelektualny pełnią nierównorzędną rolę w diagnozowaniu kapitału w tym sensie, że w danym czasie i w określonym regionie niektóre z nich w większym stopniu ujawniają poziom tego kapitału, a inne w stopniu mniejszym;
- tym samym można zbudować ranking wskaźników i wyodrębnić wskaźniki kluczowe do mierzenia wartości kapitału intelektualnego regionu w danym momencie;
- regionem, dla którego oszacowano model kapitału intelektualnego, była grupa 16 krajów Unii Europejskiej, zaś poszczególne kraje pełniły rolę jednostek obserwacji, dla których można było dokonać oszacowania wartości kapitału intelektualnego jego elementów i składników.

Rysunek 1. Diagram ścieżkowy modelu kapitału intelektualnego – składniki kapitału intelektualnego i zależności między nimi

Przyjęto, że w raporcie przedstawiony zostanie pomiar kapitału intelektualnego w ujęciu generacyjnym – pozwalający na ocenę potencjału rozwojowego Polski powiązanego z poszczególnymi pokoleniami.

Model konceptualny kapitału poszczególnych grup pokoleniowych skonstruowano na podstawie ogólnych ram wytyczających koncepcję kapitału intelektualnego uznanych w literaturze tematu [Edvinsson, Malone 2001; Andriessen, Stam, 2004; Bontis, 2004; Lerro, Carlucci, Schiuma, 2005; Rószkiewicz, Węziak, Wodecki 2007].

Wyodrębniono zatem podkategorie kapitału intelektualnego, dla których zbudowano oddzielne modele pomiarowe, a które następnie użyto jako zmienne dające podstawę do zbudowania modelu pomiarowego dla kapitału intelektualnego danej generacji.

Mierzenie i opisywanie kapitału intelektualnego narodu w perspektywie generacyjnej jest novum, jak dotąd w raportach innych krajów generacje nieaktywne zawodowo były pomijane. Polskie podejście, dostrzegające wagę harmonii i solidarności pokoleń spotkało się z uznaniem ekspertów międzynarodowych: [link](#)

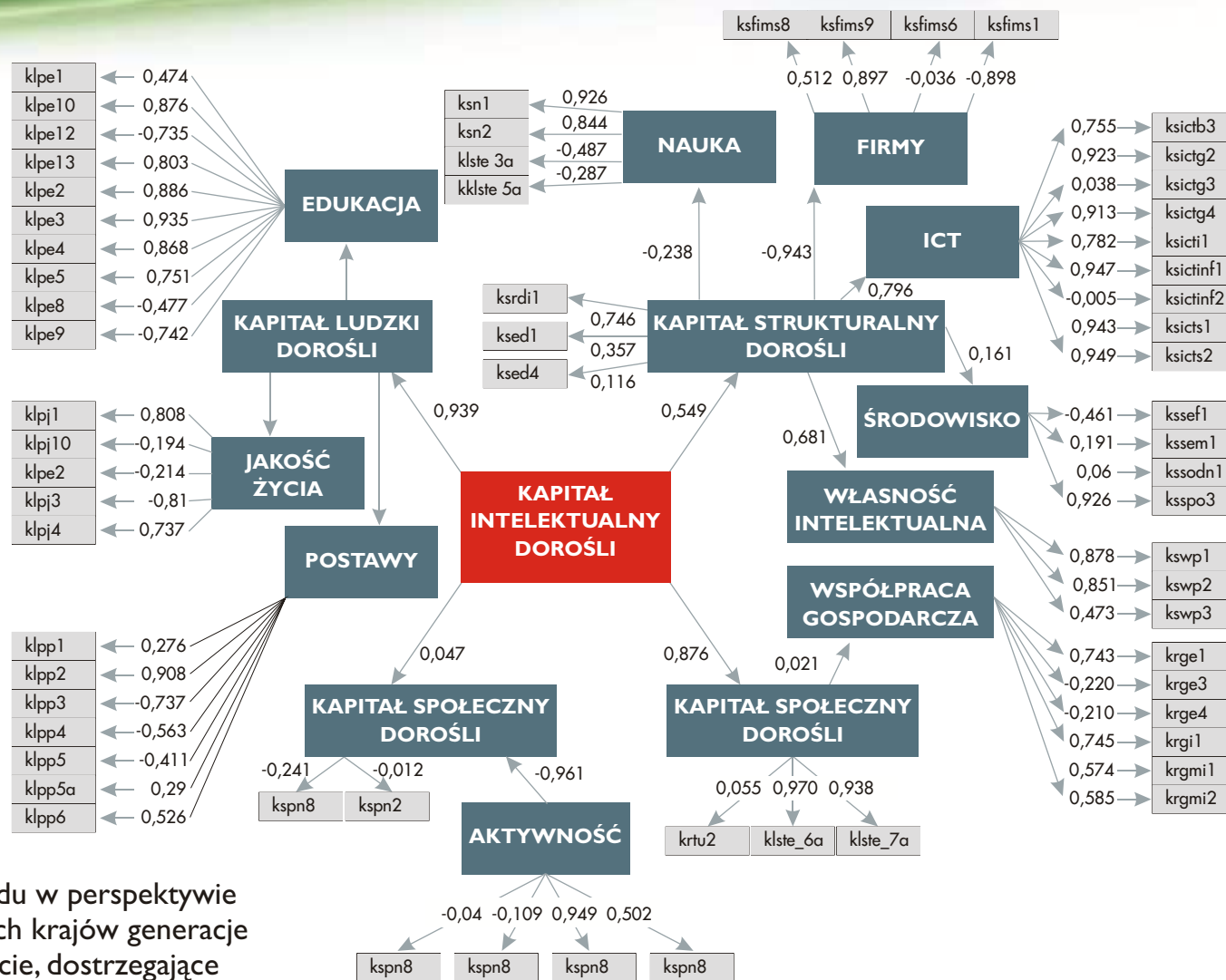

Diagram ścieżkowy modelu kapitału intelektualnego dorosłych

Oszacowane wartości kapitału intelektualnego (KI) dla wybranych krajów w poszczególnych grupach pokoleniowych znormalizowano do przedziału <0; 1> i przedstawiono w procentach.

Dzięki zastosowaniu takiego podejścia możliwe było stworzenie indeksów czy też rankingów pokoleniowych kapitału intelektualnego oraz poszczególnych komponentów KI, czyli:

- kapitału ludzkiego,
- kapitału relacyjnego,
- kapitału społecznego,
- kapitału strukturalnego.

Każdy z takich indeksów tworzony jest na podstawie analizy statystycznej od kilku do kilkudziesięciu wskaźników.

Łącznie model pomiarowy wykorzystany w „Raporcie o kapitale intelektualnym Polski” zawiera 117 wskaźników.

Pełna lista wskaźników wraz z danymi dla 16 krajów objętych porównaniem dostępna jest na stronie internetowej: [link](#)

Na stronie umieszczona została również szczegółowa nota metodologiczna dotycząca modelu kapitału intelektualnego Polski.

Zamierzeniem autorów raportu było przeprowadzenie porównania dla grupy wszystkich krajów członkowskich UE.

Na przeszkodzie jednak stanęła dostępność danych. Dla krajów, które nie są uwzględnione w rankingach KI, brakowało danych dla co najmniej kilku wskaźników wchodzących w skład modelu.